

УДК: 368:340.13(4-672EU)
Biblid 1451-3188, 17 (2018)
Год XVII, бр. 64, стр. 62–76
Изворни научни рад

СТАТУС ДИСТРИБУТЕРА ОСИГУРАЊА У ПРАВУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Владимир ЧОЛОВИЋ¹

Апстракт: Директива ЕУ Европског Парламента и Савета бр. 2016/97 од 20. јануара 2016. године о дистрибуцији осигурања регулише питања оснивања и обављања послова дистрибуције осигурања и реосигурања у ЕУ. Она се односи на сва физичка и правна лица са пребивалиштем или седиштем у некој од држава чланица, као и на лица која планирају да заснују пребивалиште и оснују седиште у некој од држава чланица с циљем обављања послова дистрибуције осигурања и реосигурања. Главни циљ доношења Директиве 2016/97 је усклађивање националних одредби у вези са дистрибуцијом осигурања и реосигурања и она треба да допринесе усклађивању националних прописа у вези са приступом обављању послова дистрибуције осигурања и реосигурања. Овај акт одређује да би државе чланице требале да омогуће и приступ регистрима посредника. У раду су представљене одредбе о статусу дистрибутера осигурања, а што се односи на обавезу уписа у регистар, обављање послова посредовања у другој земљи, организационе услове за обављање дистрибуције осигурања, осигурање од одговорности и заштиту потрошача осигурања, услове информисања и правила пословног понашања дистрибутера осигурања итд. Директива 2016/97 дефинише и минимална стручна знања и услове стручности за обављање послова дистрибуције осигурања у вези са неживотним и животним осигурањем, као и са инвестиционим производима осигурања. У раду су представљене и одредбе Закона о осигурању Републике Србије о посредницима у осигурању. По одредбама тог Закона ове послове, као једину делатност, може обављати друштво за посредовање у осигурању које је добило дозволу Народне банке Србије.

Кључне речи: Директива 2016/97, осигурање, реосигурање, дистрибутери, посредници, потрошачи осигурања, производи осигурања

¹ Институт за упоредно право Београд. E-mail: v.colovic@iup.rs vlad966@hotmail.com

1) УВОД

Директива ЕУ Европског Парламента и Савета бр. 2016/97 од 20. јануара 2016. године о дистрибуцији осигурања (даље: Директива 2016/97), дефинише правила оснивања и обављања послова дистрибуције осигурања и реосигурања у ЕУ.² Она се односи на сва физичка и правна лица са пребивалиштем или седиштем, односно, сва лица која планирају да заснују пребивалиште и оснују седиште у некој од држава чланица с циљем обављања послова дистрибуције осигурања и реосигурања. Директива 2016/97 се неће примењивати на споредне посреднике у осигурању који пружају услуге осигурања, ако осигурање представља допуну везану за достављање робе или пружање услуге, тј. ако оно покрива оштећење, квар, губитак робе или некоришћења услуге, односно, ако покрива оштећење или губитак пртљага, као и друге ризике које су везане за путовање. Такође, Директива 2016/97 се неће примењивати ако износ годишње премије за производ осигурања не прелази 600 евра, а тај износ је обрачунат на годишњем пропорционалном нивоу и ако се осигурање, као што је речено, односи на допуну достављању робе или пружања услуге, а та услуга се пружа мање од три месеца, а износ премије је до 200 евра по особи. Исто тако, Директива 2016/97 неће се примењивати на послове осигурања и реосигурања који су повезани са ризицима и обавезама ван ЕУ, као и на наведене послове који се обављају у трећим земљама – нечланицама.³ Директива 2016/97 даје дефиниције института које регулише у свом тексту и поменућемо најважније. Под „дистрибуцијом осигурања“ подразумева се делатност предлагања уговора о осигурању, давање савета о њима, као и обављање других припремних радњи за закључење тих уговора. Исто тако, под овим институтом подразумева се пружање помоћи у решавању одштетних захтева, као и пружање информација у вези са појединим уговорима о осигурању и могућности закључења истих путем интернета. „Посредник у осигурању“ може да буде свако физичко или правно лице, осим осигуравајућег друштва или друштва које обавља послове реосигурања, које за накнаду обавља послове дистрибуције осигурања. Директива 2016/97 дефинише и „споредног посредника“ у осигурању који представља физичко или правно лице које за накнаду обавља послове дистрибуције осигурања као споредну делатност, ако главна делатност тог лица није дистрибуција осигурања, затим, ако то лице дистрибуира само поједине производе осигурања који служе као допуна некој роби или услузи, или ако ти производи осигурања не обухватају животно осигурање или ризик

² Directive (EU) No. 2016/97 of the European Parliament and of the Council of 20 January 2016 on insurance distribution (recast) (*Official Journal of the European Communities*, L 26, 02/02/2016, pp. 19-59).

³ Члан 1 Директиве 2016/97.

од одговорности, осим ако оно што обухватају допуњује продају робе или пружање услуга, а што посредник обавља као своју главну делатност. „Дистрибутер осигурања“ је сваки посредник у осигурању, затим споредни посредник у осигурању, као и осигуравајуће друштво. Под „накнадом“ се подразумева провизија за пружање услуга дистрибуције осигурања, односно, посредовања у осигурању.⁴

2) МЕРЕ ЕУ

Важност регулисања статуса посредника у осигурању у ЕУ показује чињеница да су у претходне три деценије донесене две Директиве и једна Препорука о положају, правима и обвезама посредника у осигурању са анексима. Посредник у осигурању има одређену улогу у продаји осигуравајућих и реосигуравајућих производа у ЕУ.⁵ Први корак ка остваривању права посредника осигурања био је учињен доношењем Директиве ЕЕЗ број 77/92 од 13.12.1976. године о мерама за ефикасно спровођење права до оснивања и слободе обављања услуга у области осигурања.⁶ Ова Директива примењивала се до почетка примене одредаба националног законодавства, у која је ова Директива била имплементирана. С обзиром на промене на тржишту осигурања, у Европској заједници је 18.12.1991. године донесена и Препорука комисије број 92/48 ЕЕЗ о посредницима осигурања,⁷ која је помогла у усклађивању националних законских одредби о условима за обављање послова посредовања. Средином деведесетих година приступило се изради посебне Директиве о посредницима у осигурању која би обухватила нове промене на тржишту осигурања а, посебно, дала основу за обављање посредничких послова банака и неких финансијских институција. Циљ ове Директиве била је њена примена на сва лица, чија је делатност обављање услуга посредовања између трећих лица, кад је у питању накнада, која може бити у новцу или у неком другом облику, зависно од ефикасности деловања посредника. Директива је требало да допринесе усклађивању деловања посредника и са осталим Директивама, а нарочито са онима које се односе на

⁴ Члан 2 Директиве 2016/97.

⁵ Харалд Краус, „Седања ин приходња уредитев статуса ин дејавности заваровалних посредников в Европи“, *Дневи словенскега заваровалништва, Зборник*, Љубљана, 1999, стр. 25.

⁶ Council Directive 77/92/EEC of 13 December 1976 on measures to facilitate the effective exercise of freedom of establishment and freedom to provide services in respect of the activities of insurance agents and brokers (ex ISIC Group 630) and, in particular, transitional measures in respect of those activities (*Official Journal* L 026, 31/01/1977 P. 0014–0019).

⁷ Commission Recommendation no. 92/48/EEC of 18 December 1991 on insurance intermediaries (*Official Journal* L 019, 28/01/1992 P. 0032–0033).

питање услуга информативног друштва и заштите потрошача на финансијском тржишту. На основу наведеног 09.12.2003. године донесена је Директива 2002/92/ЕЗ Европског парламента и Савета⁸, док је Директива 77/92/ЕЕЗ укинута а део одредаба Препоруке Комисије 98/257 ЕЕЗ од 30.03.1998. године остао је на снази, што се односи на вансудско решавање спорова потрошача и посредника у осигурању. Директива 2002/92/ЕЗ јасније је одређивала неке појмове као што је посредник у осигурању, и разграничава послове посредовања од сличних послова који се обављају у области осигурања. Ова Директива се не односи на услуге посредовања, ако се ради о закључењу уговора о осигурању за које је потребно познавати само садржај једног уговора о осигурању, и ако се такав уговор односи на имовинско осигурање чија је годишња премија већа од 500 евра, а трајање није дуже од пет година. Директива 2002/92/ЕЗ детаљније прописује обавезу држава чланица ЕУ да уреди питање регистрације посредника у осигурању, како физичких лица која се тиме баве, тако и правних. Према овој Директиви сваки посредник у осигурању, а односи се то и на посреднике у реосигурању, морају имати одговарајуће знање и способности, а морају да испуњавају и услове за обављање тог посла које одређују чланице у свом законодавству. С обзиром да посредници наступају у своје име и за свој рачун, и одговарају својим клијентима за могућу штету насталу непрофесионалним радом, Директива одређује да сваки посредник мора бити осигуран од одговорности тако да сума осигурања не сме бити мања од једног милиона евра за сваки појединачни захтев, односно, укупно 1,5 милиона евра годишње за све могуће одштетне захтеве, а ако то није случај онда посредник мора имати на располагању имовинску вредност чију висину прописује држава чланица као јемство.

Главни циљ доношења Директиве 2016/97 је усклађивање националних одредби у вези са дистрибуцијом осигурања и реосигурања. Самим тим, ова Директива има за циљ да допринесе усклађивању националних прописа у вези са приступом обављању послова дистрибуције осигурања и реосигурања.⁹ Примена Директиве 2002/92 показала је да је потребно изменити већи број њених одредаба, а нарочито је потребно у области заштите потрошача проширити подручје примене Директиве на све продаје производа осигурања. Осигуравајућа друштва која директно врше делатност осигурања, требала би да „уђу“ у подручје примене Директиве слично као и заступници и брокери у осигурању.¹⁰ Државе чланице би требале да омогуће приступ регистрима посредника у осигурању и реосигурању, као и споредних посредника у

⁸ Directive 2002/92/EC of the European Parliament and of the Council of 9 December 2002 on insurance mediation (*Official Journal* L 9, 15.1.2003, pp. 3-10).

⁹ Преамбула 2 Директиве 2016/97.

¹⁰ Преамбула 7 Директиве 2016/97.

осигурању. Наиме, Европско надзорно тело за осигурање и струковно пензијско осигурање (ЕИОРА)¹¹ требало би да организује, објави и ажурира јединствену електронску базу података са евиденцијом сваког посредника. Државе чланице требале би овој организацији (ЕИОРА) да правовремено достављају информације о томе. Та база података требало би да буде повезана са сваким надлежним органом у држави чланици.¹²

3) САДРЖАЈ

Представићемо најбитније одредбе Директиве 2016/97 које се односе на статус дистрибутера осигурања. Те одредбе се односе на обавезу регистровања и уписа у регистар, могућност обављања послова посредовања у другој земљи, организационе услове за обављање ових послова, осигурање од одговорности, стручност итд.

Обавеза уписа у регистар¹³

Посредници у осигурању, као и споредни посредници, упусују се у одговарајући регистар надлежног органа у држави чланици како би могли да обављају своју делатност. Осигуравајућа друштва и друштва за реосигурање не морају да буду уписана у регистар како би обављали послове дистрибуције осигурања. Посредници у осигурању, као и споредни посредници, могу бити уписани и од стране осигуравајућих друштава и друштава за реосигурање, као и других посредника у осигурању и реосигурању. Исто тако, њих могу уписати и удружења осигуравајућих друштава и друштава за реосигурање. Државе чланице морају да обезбеде да у регистре буду уписана имена физичких лица, која управљају посредницима у осигурању и реосигурању, као и споредним посредницима и која су одговорна за дистрибуцију осигурања. Државе чланице могу да предвиде више од једног регистра у које ће бити уписивани подаци о посредницима у осигурању и споредним посредницима. Исто тако, они могу бити уписани и преко система који је успостављен на интернету. Ако, ипак, у држави чланици постоји само један такав регистар мора се успоставити јединствено информативно место које ће омогућити брз и једноставан приступ информацијама везаним за посреднике у осигурању. ЕИОРА успоставља на својој интернет страници јединствени електронски регистар са евиденцијом посредника у осигурању који су захтевали да своје послове обављају

¹¹ Која је основана Уредбом бр. 1094/2010 Европског Парламента и Савета од 24.11.2010. о оснивању Европског надзорног тела (*Official Journal* L 331, 15.12.2010, pp. 48-83).

¹² Преамбула 24 Директиве 2016/97.

¹³ Члан 3 Директиве 2016/97.

прекогранично. Државе чланице морају да обезбеде да се у року од три месеца, од дана подношења захтева за упис, обраде исти и да се, што пре, подносиоци захтева обавесте о томе. Државе чланице морају да обезбеде да се при упису података о посредницима у осигурању и о споредним посредницима, прикупе следеће информације које морају да буду уписане у регистар: 1) подаци о акционарима и члановима, без обзира да ли се ради о физичким или правним лицима, а који имају својински удео у посреднику који премашује 10%, 2) подаци о лицима која су уској повезаности са посредником, 3) подаци да ти удели или уска повезаност нису препрека да се ефикасно извршавају послови надзора од стране надлежних органа.

Обављање послова посредовања у другој земљи¹⁴

Посредници у осигурању, као и споредни посредници који намеравају да први пут обављају своју делатност на територији друге земље чланице, морају надлежном органу своје матичне државе да доставе следеће податке: назив, адресу, регистарски број, називе држава чланица у којој посредници и споредни посредници намеравају да врше своју делатност, категорију посредника и назив осигуравајућег друштва које заступа, као и податке о осигурању, односно, о категоријама осигурања у оквиру којих ће се пружати услуге. У року од месец дана од пријема ових података, надлежни орган матичне државе чланице мора да обавести истоврсни надлежни орган државе чланице у којој је захтевано обављање послова посредовања. Може се десити да посредник у осигурању повређује своје обавезе на територији државе чланице домаћина и тада је надлежни орган те државе у обавези да о томе обавести надлежни орган матичне државе, који је дужан да предузме одређене мере како би се наведено спречило. Ако, упркос томе, посредник и даље повређује своје обавезе, тада ће надлежни орган државе чланице домаћина да предузме мере па чак, ако је то неопходно, одузеће могућност даљег обављања послова посредовања тог посредника на њеној територији.¹⁵

Организациони услови за обављање дистрибуције осигурања¹⁶

Надлежни органи матичних држава чланица морају да обезбеде да дистрибутери осигурања поседују одговарајућа знања и способности за обављање послова посредовања. Исто тако, наведени органи су дужни да

¹⁴ Члан 4 Директиве 2016/97.

¹⁵ Члан 8 Директиве 2016/97.

¹⁶ Члан 10 т. 1 Директиве 2016/97.

обезбеде да дистрибутери осигурања поштују обавезу сталног стручног усавршавања и оспособљавања. У том смислу, ти органи су дужни да обезбеде услове који ће обезбедити најмање 15 часова стручног усавршавања и оспособљавања на годишњем нивоу, као и да, ако то сматрају неопходним, наведено услове добијањем потврде.

Осигурање од одговорности и заштита потрошача¹⁷

Дистрибутери осигурања морају закључити осигурање од професионалне одговорности које ће важити на читавој територији ЕУ или обезбедити одговарајуће јемство које би покривало наведену одговорност у износу од најмање 1.250.000 евра по сваком захтеву за накнаду штете и укупно 1.850.000 евра за све одштетне захтеве у једној години, осим ако је осигуравајуће друштво или неко друго друштво у чије име дистрибутер обавља делатност већ дало такво осигурање или пружио наведено јемство, односно, ако то друштво преузима пуну одговорност за деловање дистрибутера. Државе чланице морају да предузму све потребне мере да заштите потрошаче од немогућности дистрибутера да премију проследе осигуравајућем друштву или да износ накнаде штете или повраћај дела премије проследе осигуранику. Те мере су следеће:

- све своте новца које су уплаћене дистрибутеру од стране потрошача, сматрају се да су плаћене осигуравајућем друштву, као и да се своте новца које је осигуравајуће друштво уплатило дистрибутеру не сматрају исплаћеним, све док их не прими потрошач – осигураник, а што мора бити регулисано законом;
- држава чланица мора да дефинише услов да дистрибутер мора имати финансијску способност у износу који, у сваком тренутку, мора износити 4% износа примљених премија годишње, а минимално 18.750 евра;
- држава чланица мора да регулише да се све своте новца исплаћене од стране потрошача прослеђују преко строго одвојених корисничких рачуна, као и да се ти рачуни не користе за накнаду штете другим повериоцима, ако дође до стечаја осигуравајућег друштва;
- држава чланица мора да регулише и постојање гарантног фонда.

Услови информисања и правила пословног понашања дистрибутера осигурања¹⁸

Државе чланице морају да обезбеде да посредници правовремено, а пре закључења уговора о осигурању, упознају потрошаче са следећим подацима:

¹⁷ Члан 10 т. 4–6 Директиве 2016/97.

¹⁸ Члан 17–18 Директиве 2016/97.

- име и адреса посредника;
- да ли је посредник обавезан да даје или не обавештења о производима осигурања,
- да ли је могуће подношење притужби на посреднике, као и о поступцима вансудског решавања спорова;
- у ком регистру је уписан посредник, као и начин на који се може проверити тај уписа; и
- да ли посредник представља потрошача или посредује у име и за рачун осигуравајућег друштва. Затим, ако се ради о осигуравајућем друштву као дистрибутеру осигурања, оно је дужно да, пре закључења уговора о осигурању, даје потрошачима следеће информације:
- своје податке, као што су назив и седиште;
- да ли даје или не обавештења о производима осигурање; и
- податке о могућности подношења притужби на рад осигуравајућег друштва и поступцима вансудског решавања спорова.

Сукоб интереса, транспарентност података¹⁹

Директива 2016/97 садржи одредбе и о сукобу интереса и транспарентности података. Наиме, посредник је дужан, пре закључења уговора о осигурању, да пружи потрошачу следеће информације:

- да ли има директни или индиректни удео од 10% или више права гласа или капитала у односном осигуравајућем друштву;
- да ли одређено осигуравајуће друштво или његово матично друштво има директни или индиректни удео од 10% или више права гласа или капитала у имовини посредника у осигурању;
- у вези са уговором који је дистрибутер осигурања предложио или у вези којег је дао савет, да ли су се ти савети дали на основу непристрасне анализе, затим, да ли је дистрибутер осигурања под уговорном обавезом обављања послова посредовања за искључиво једно или више осигуравајућих друштава и да не даје савете на основу непристрасне анализе, као и да, ако је то случај, у обавези да наведе имена осигуравајућих друштава са којима послује и са којима може да послује. Осим тога, дистрибутер осигурања мора да да податке и у вези са природом накнаде у вези са уговором о осигурању, затим да да изјаву да ли, у вези са уговором о осигурању, ради на хонорарној основи, тј. у облику накнаде коју директно плаћа потрошач, или на основу провизије, што значи да је накнада укључена у премију осигурања или на

¹⁹ Члан 19 Директиве 2016/97.

основу било које друге врсте накнаде, односно, на основу комбинације наведених плаћања накнаде дистрибутеру осигурања. Ако потрошач директно плаћа хонорар, дистрибутер осигурања га директно обавештава о износу као и, ако то није могуће, о начину обрачуна хонорара. Уколико потрошач плати било који износ, осим ако се то односи на премије осигурања и било која планирана плаћања, тада су и посредник и осигуравајуће друштво дужни да објаве сваку такву уплату. Осим тога, осигуравајуће друштво мора да обавести потрошача, пре закључења уговора о осигурању, о природи накнаде коју примају запослени код тог друштва. Наведена обавештења и податке није потребно достављати, ако се ради о осигурањима великих ризика. Сва обавештења и подаци потрошачима се морају доставити у писаној форми, на јасан и тачан начин који је потрошачу разумљив, бесплатно и на службеном језику државе у којој се „налази“ ризик или чланице у којој је настала обавеза информисања о наведеном, односно, на неком другом језику, о коме су се договориле уговорне стране. Изузетно, наведена обавештења и подаци се могу доставити и на трајном медију који није писан (папирни), односно, путем интернетске странице. Државе чланице морају да обезбеде да посредници у осигурању, као и осигуравајућа друштва током дистрибуције осигурања, предузимају све кораке за утврђивање постојања сукоба интереса између њих, укључујући њихове запослене и руководеће органе.

Кршење прописа²⁰

Државе чланице морају да обезбеде да њихови надлежни органи уведу одговарајуће административне санкције и друге мере које се примењују на сва кршења националних прописа у вези са применом Директиве 2016/97, као и да се предузимају све мере како би се гарантовала примена њених одредаба. Уколико државе чланице одлуче да не утврђују административне санкције за наведено, тада су дужне да Комисији саопште релевантне одредбе кривичног права које би се примењивале у овим случајевима. Надлежни органи држава чланица су дужни да о примени наведених мера и санкција обавесте ЕИОРА, која је дужна да све те информације објављује у свом годишњем извештају.

Услови стручности²¹

Директива 2016/97 у прилогу I дефинише минимална стручна знања и услове стручности за обављање послова дистрибуције осигурања у вези са

²⁰ Члан 31 Директиве 2016/97.

²¹ Прилог I Директиве 2016/97.

неживотним ризицима (неживотно осигурање), животним ризицима (животно осигурање) и инвестиционим производима осигурања. У оквиру сваке групе ризика, односно, производа осигурања, дефинишу се минимални стандарди који су везани за карактеристике одређене врсте ризика, као и за општа правила у осигурању, а који свако од дистрибутера осигурања мора да испуни како би обављао наведене послове.

Осврт на одредбе Директиве 2016/97 о статусу дистрибутера осигурања

Директива 2016/97 донела је бројне промене у односу на раније регулисање послова посредовања у осигурању. То се односи на проширење круга лица која могу обављати послове посредовања, тако да ове послове могу обављати сви они који се баве продајом производа осигурања. Јасније се дефинишу инвестициони производи осигурања, а уводи се и Информациони документ о производима осигурања за производе неживотног осигурања. Такође, дефинишу се нова правила о прекограничној активности дистрибутера осигурања, а уводе се и строжије административне санкције, као и друге мере.²² Једна од обавеза дистрибутера која је веома јасно регулисана јесте обавеза давања података, односно, обавеза информисања потрошача. То је, како неки аутори кажу, „најочигледнија“ област у којој транспарентност мора бити обезбеђена. Правилно извршење обавезе информисања доприноси бољој транспарентности осигурања. Директива 2016/97 веома прецизно дефинише обим информација које се морају пружити, субјекте који наведено обављају, као и начин на који информације морају бити објављене и доступне.²³ Сукоб интереса је нашао значајно место у овој Директиви. Од дистрибутера осигурања се захтева да идентификују све изворе сукоба интереса. То се, пре свега, односи на накнаде у вези са уговором о осигурању. Зато дистрибутери осигурања морају да успоставе потпуно транспарентна правила која регулишу накнаде, односно, мора се дефинисати од кога се добија накнада, да ли је она исплаћена од стране потрошача, да ли је део премије (да ли се издваја из премије) или је посебно плаћена од стране осигуравајућег друштва. Због тога је битно објавити или износ накнаде или начин обрачуна те накнаде како је,

²² Insurance Distribution Directive (IDD): the MiFID of insurance, 2, Интернет: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/gr/Documents/financial-services/gr_insurance%20distribution%20directive_noexp.pdf (приступ: 14/03/2018).

²³ Katarzyna Malinowska, Insurance transparency and protection regime under the Insurance Distribution Directive, Insurance Review 4/2016 / Wiadomości Ubezpieczeniowe 4/2016, pp. 93-94, Интернет: <https://piu.org.pl/wp-content/uploads/2017/05/WU-2016-04-06-Malinowska-en.pdf> (приступ: 19/03/2018)

напред, речено.²⁴ Веома значајне одредбе Директиве 2016/97 су и оне које утврђују да свака држава чланица обавезује осигуравајућа друштва или посредника у осигурању да информише потрошаче о свом идентитету, адреси и начину на који се захтева накнада, као и да обезбеди потрошачима документа из којих ће се упознати о производима осигурања.²⁵ Осим тога, државе чланице су обавезне да именују надлежне органе за спровођење Директиве 2016/97 и о томе обавештавају Европску комисију. Ти органи су или јавни или органи признати или по националном законодавству или од стране јавних органа, која су за то искључиво овлашћена. Ти органи не могу бити осигуравајућа друштва или удружења осигуравача. На територији државе чланице може бити именовано и више органа за наведене сврхе али, тада, држава чланица мора прописима обезбедити њихову блиску сарадњу. Једно од основних питања које се поставља код оваквог дефинисања улоге дистрибутера осигурања, односно, брокера, односи се на повећање цене премија. То се питање поставља и због примене Директиве „Solvency II“ (Солвентност II).²⁶ Стручњаци тврде да неће доћи до поскупљења већ, управо, супротно – доћи ће до снижења цене полиса, с обзиром да ће се створити јача конкуренција. „Солвентност II“ даје могућност примене интерних модела прилагођених сваком осигуравачу, односно, његовој ситуацији.²⁷

4) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Државе чланице гарантују да ће до 23.02.2019.године посредници који су регистровани у складу са Директивом 2002/92/ЕЗ поштовати одговарајуће одредбе националних законодавастава, а у вези са стручним и организационим условима који се морају испоштовати у вршењу ових послова.²⁸ До 23.02.2021. године Комисија је дужна да подноси извештај Европском парламенту и Савету о примени одредаба које се односе на примену Директиве 2016/97. Такав извештај мора бити сачињен на основу података добијених од држава чланица и ЕИОРА, а на основу чега се мора донети закучак да ли је обим примене ове Директиве и даље прикладан, а у вези са заштитом потрошача,

²⁴ Ibid., p. 95.

²⁵ David Maria Marino, Andrea Pantaleo, The new Insurance Distribution Directive – an overview and some initial reflections, Интернет: <https://www.dlapiper.com/en/italy/insights/publications/2016/04/insurance-distribution-directive/> (приступ: 16/03/2018).

²⁶ Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (*Official Journal* L 335/1, 17.12.2009.)

²⁷ www.osiguranje.hr

²⁸ Члан 40 Директиве 2016/97.

административним теретом са којим се суочавају надлежни органи и субјекти у дистрибуцији осигурања. Такође, до 23.02.2021. године Комисија проверава Директиву 2016/97, што укључује општу процену практичне примене њених правила. Та провера укључује и процену да ли се доносе посебна правила која се односе на дистрибуцију инвестиционих производа осигурања.²⁹ Државе чланице су биле дужне да ускладе своје националне прописе са одредбама Директиве 2016/97 до 23.02.2018. године.³⁰ Директива 2002/92/ЕЗ је од 23.02.2018. стављена ван снаге.³¹

5) ИЗВОРИ

Commission Recommendation No. 92/48/EEC of 18 December 1991 on insurance intermediaries, *Official Journal* L 019, 28/01/1992.

Council Directive 77/92/EEC of 13 December 1976 on measures to facilitate the effective exercise of freedom of establishment and freedom to provide services in respect of the activities of insurance agents and brokers (ex ISIC Group 630) and, in particular, transitional measures in respect of those activities, *Official Journal* L 026, 31/01/1977.

Directive 2002/92/EC of the European Parliament and of the Council of 9 December 2002 on insurance mediation, *Official Journal* L 9, 15.1.2003.

Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II), *Official Journal* L 335/1, 17.12.2009.

Insurance Distribution Directive (IDD): the MiFID of insurance, Интернет: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/gr/Documents/financial-services/gr_insurance%20distribution%20directive_noexp.pdf

Malinowska, Katarzyna, „Insurance transparency and protection regime under the Insurance Distribution Directive“, *Insurance Review* 4/2016 / Wiadomości Ubezpieczeniowe 4/2016, Интернет: <https://piu.org.pl/wp-content/uploads/2017/05/WU-2016-04-06-Malinowska-en.pdf>

Maria Marino, David, Pantaleo, Andrea, The new Insurance Distribution Directive – an overview and some initial reflections, Интернет: www.osiguranje.hr

Закон о осигурању Републике Србије, „Сл.гласник Р. Србије“ бр. 139/2014.

Ивањко, Шиме, „Заваровални посредник ин световалец – поклиц приходности“ *Агенс*, Љубљана 1999, бр. 7.

²⁹ Члан 41 Директиве 2016/97.

³⁰ Члан 42 Директиве 2016/97.

³¹ Члан 44 Директиве 2016/97.

Краус, Харалд, „Седања ин приходња уредитев статуса ин дејавности заваровалних посредников в Европи“, *Дневи словенскега заваровалништва, Зборник*, Љубљана, 1999.

Мркшић, Драган, Петровић, Здравко, Иванчевић, Катарина, *Право осигурања*, Нови Сад 2006.

Мусић, Фрањо, „Пасивна продаја полица осигурања“, *Свијет осигурања*, бр. 1/2003

Шулејић, Предраг, *Право осигурања*, Београд 2005.

6) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Што се тиче Србије, посредовање и заступање у осигурању је регулисано Законом о осигурању (даље: ЗО).³² Послове посредовања у осигурању, као једину делатност, обавља друштво за посредовање у осигурању које је добило дозволу Народне банке Србије за обављање тих послова.³³ Уз послове посредовања у осигурању, друштво за посредовање у осигурању може обављати и послове саветовања и помоћи у обради штета и процени ризика и штета. Друштво за посредовање у осигурању не може обављати послове заступања у осигурању. Посредник у осигурању мора, на првом месту, да буде способан да направи анализу ризика и концепт осигурања осигуранику с обзиром на ризике од којих је угрожен.³⁴ Тачна анализа ризика је оцена могућих опасности, које угрожавају будућег осигураника и служи као претпоставка за израду концепта осигурања, као и основа за доношење одлука о избору осигуравача.³⁵ За посредника је битна улога саветника коју он има у односу на осигураника, а код избора врсте и обима осигуравајућег покрића и у избору осигуравача.³⁶ Друштво за посредовање у осигурању оснива се као акционарско друштво или друштво са ограниченом одговорношћу, на основу закона којим се уређује правни положај предузећа, ако у ЗО поједина питања нису друкчије уређена. Ако се друштво за посредовање у осигурању оснива као акционарско друштво, новчани део основног капитала не може бити мањи од 25.000 евра, а ако се друштво за посредовање у осигурању оснива као друштво с ограниченом одговорношћу, новчани део основног капитала не може бити

³² Закон о осигурању Републике Србије („Сл. гласник Р. Србије“ бр. 139/2014).

³³ Посредовање и посреднике у осигурању регулишу чланови 85–96 ЗО.

³⁴ Фрањо Мусић, „Пасивна продаја полица осигурања“, *Свијет осигурања*, број 1/2003, стр. 63.

³⁵ У Немачкој се тражи, да посредник у осигурању мора писмено водити разговоре са својим комитентом, односно, мора водити посебан записник о разговорима са комитентом.

³⁶ Шиме Ивањко, „Заваровални посредник ин световалец – поклиц приходности“ *Агенс*, Љубљана 1999, бр. 7, стр. 14.

мањи од 12.500 евра. Послове посредовања у осигурању у друштву за посредовање у осигурању могу обављати само запослени у том лицу који имају овлашћење Народне банке Србије, које називамо и овлашћени посредници. Да би Народна банка Србије издала овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању, морају бити испуњени следећи услови:

- одговарајући степен стручне квалификације и искуство;
- положен стручни испит;
- да није правоснажно изречена заштитна мера забране обављања делатности, а што онемогућава обављање послова посредовања у осигурању;
- да односном лицу које тражи именовање за посредника, није, у задње три године, одузето овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању. Овлашћени посредник је дужан да послове посредовања у осигурању обавља у складу са правилима струке и добрим пословним обичајима.

Друштво за посредовање у осигурању дужно је да упозна осигураника са свим правним и економским односима са осигуравајућим друштвом који утичу на непристрасност друштва за посредовање у осигурању у испуњавању обавеза према осигуранику, а што се односи на чињеницу да је друштво за посредовање у осигурању дужно посредовати искључиво у закључењу уговора о осигурању са одређеним осигуравајућим друштвом, и да је уговорило право на увећану провизију у односу на уобичајену провизију за посредовање код одређених врста осигурања. ЗО је ову материју регулисао „статусним“ законом. Иако је и у истом делу регулисао и посредовање и заступање у осигурању он је, јасно, раздвојио ове правне послове. Ако говоримо само о пословима посредовања у осигурању они се, искључиво, односе на довођење у везу осигураника, односно, уговарача осигурања са осигуравајућим друштвом ради преговарања о закључењу уговора о осигурању, на основу налога осигуравајућег друштва или налога осигураника, односно, уговарача осигурања.³⁷ Иначе, други термини који се користе за посредовање, односно, за посреднике јесу брокеража, тј. брокери. Брокери се као појам везују за англосаксонско право. Они нису везани само за осигурање, иако се посредници у осигурању све чешће називају брокерима и на нашим просторима.³⁸

³⁷ Предраг Шулерић, *Право осигурања*, Београд 2005, стр. 163.

³⁸ Драган Мркшић, Здравко Петровић, Катарина Иванчевић, *Право осигурања*, Нови Сад 2006, стр. 93.

STATUS OF THE DISTRIBUTOR OF INSURANCE IN EU LAW

Abstract: Directive (EU) No. 2016/97 of the European Parliament and of the Council of 20 January 2016 on insurance distribution (recast) lays down rules concerning the taking-up and pursuit of the activities of insurance and reinsurance distribution in the Union. This Directive applies to any natural or legal person who is established in a Member State or who wishes to be established there in order to take up and pursue the distribution of insurance and reinsurance products. The form of Directive No. 2016/97 is appropriate in order to enable the implementing provisions in the areas covered by this Directive and when necessary to be adjusted to any existing specificities of the particular market and legal system in each Member State. Also, this act should aim at coordinating national rules concerning access to the activities of insurance and reinsurance distribution. This Directive is aimed at minimum harmonisation and should therefore not preclude the Member States from maintaining or introducing more stringent provisions in order to protect customers, provided that such provisions are consistent with Union law, including this Directive. Also, this Directive specifies that the Member States should also provide access to registries of intermediaries. Various types of persons or institutions can distribute insurance products. The article presents the provisions on the status of the insurance distributors, which relates to the obligation of the registration in the register, the carrying out of mediation activities in another country, the organizational conditions for the provision of insurance distribution, liability insurance and the protection of the consumers in insurance, the conditions of information and the rules of business conduct of the insurance distributor, etc. Directive No. 2016/97 also defines the minimum professional knowledge and conditions of expertise for performing insurance distribution activities related to non-life and life insurance, as well as investment insurance products. The paper also presents the provisions of the Act on Insurance of the Republic of Serbia on insurance intermediaries. According to the provisions of this Act, these activities, as the sole activity, can be performed by an insurance intermediation company licensed by the National Bank of Serbia. An insurance intermediation company is established as a joint-stock company or a limited-liability company..

Key words: Directive No. 2016/97, insurance, reinsurance, distributors, intermediaries, consumers in insurance, insurance products.